

Bitka pri Rozhanovciach v kontexte slovenských a uhorských dejín

Ferdinand Uličný – Drahoslav Magdoško (eds.)

Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie,
ktorú v dňoch 22. – 23. marca 2012 zorganizovali v Košiciach
Katedra histórie FF UPJŠ, Kultúrne centrum Abova, Historický ústav SAV
a Slovenská historická spoločnosť pri SAV pri príležitosti
700. výročia bitky pri Rozhanovciach

Bitka pri Rozhanovciach v kontexte slovenských a uhorských dejín
Ferdinand Uličný – Drahoslav Magdoško (eds.)

Recenzenti

Doc. PhDr. Ivan Chalupecký

PhDr. Igor Graus, PhD.

Publikácia bola vydaná v rámci riešenia projektu VEGA č. 01/0101/12 Miesta pamäti Košíc I. (Historické prelomy a inštitúcie). Vyšla vďaka finančnej podpore programu Terra Incognita Košického samosprávneho kraja, Nadácie Univerzity Pavla Jozefa Šafárika a Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV.

© Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta

Všetky práva vyhradené. Toto dielo ani žiadnu jeho časť nemožno reprodukovať, ukladať do informačných systémov alebo inak rozširovať bez súhlasu majiteľov práv. Za odbornú a jazykovú stránku príspevkov zodpovedajú autori.

ISBN 978-80-7097-954-9

Obsah

Úvod (<i>Ferdinand Uličný</i>)	7
--	---

Kráľ, oligarchovia a cirkev v Uhorsku na začiatku 14. storočia

Vývoj politických vzťahov v Uhorskom kráľovstve, najmä na východnom Slovensku, v prvej polovici 14. storočia (<i>Ferdinand Uličný</i>)	11
Uhorské kráľovstvo na začiatku 14. storočia a misia pápežského legáta kardinála Gentilisa (<i>Miloš Marek</i>)	34
Omodejovci – strojcovia bitky pri Rozhanovciach (<i>Dominik Blanár</i>)	53

Uhorské vojenstvo a bitka pri Rozhanovciach

Hlavné črty uhorského vojenstva v období vrcholného stredoveku (<i>Vladimír Segeš</i>)	69
Úloha expedičného zboru Matúša Čáka Trenčianskeho v bitke pri Rozhanovciach (<i>Ján Lukačka</i>)	91
Výzbroj, výstroj a vojenská symbolika vojsk bojujúcich v bitke na Rozhanovskom poli pri Košiciach 15. júna 1312 (<i>Vladimír Čepela</i>)	96
Ochranná zbroj v Uhorsku do začiatku 14. storočia (<i>Miroslav Huťka</i>)	119

Šľachta – kariéra víťazov

Zúčastnil sa Filip Druget bitky pri Rozhanovciach? (<i>Djura Hardi</i>)	143
Tomáš zo Sečian a jeho zásluhy v bitke pri Rozhanovciach (<i>Monika Skalská</i>)	155

Východoslovenské mestá a Anjouovci

Prevzatie budínskych výsad Košicami v roku 1347 (<i>Drahoslav Magdoško</i>)	169
Vývoj vzťahov uhorského panovníka a mesta Prešov do polovice 14. storočia (<i>Ferdinand Uličný, ml.</i>)	190
Bardejov za vlády Anjouovcov (<i>Mária Fedorčáková</i>)	205
Právny a hospodársky vývoj významných spišských miest v období Anjouovcov (<i>Karin Fábrová</i>)	219
Dopad bitky pri Rozhanovciach na spišské mestá (<i>Anna Safanovičová</i>) ...	229

Nové vplyvy – umenie a heraldika

Bitka pri Rozhanovciach a jej vplyv na nástennú maľbu v katedrále v Spišskom Podhradí (<i>Luboslav Hromják</i>)	239
Nové epigraficko-paleografické zistenia o činnosti talianskych majstrov z anjouovského umeleckého okruhu na území východného Slovenska (<i>Miroslav Čovan</i>)	252
Uhorskí Anjouovci vo svetle erbov a pečatí. Vplyv cudzích elementov na vývoj uhorskej heraldiky (<i>Adrián Džugan</i>)	260
Erb Uhorska v heraldike Reného z Anjou (<i>Éva Gyulaï</i>)	273

Pozoruhodnosti doby

Narácie uhorských listín 14. storočia s opismi bitiek. K otázke ich dôveryhodnosti (<i>Szilárd Sütthó</i>)	283
Platforma Košického hradu v dejinách Abovsko – Turnianskej stolice (<i>Ladislav Župčán</i>)	292
Šľachta ostrihomskeho arcibiskupa na prelome 13. a 14. storočia (<i>František Oslanský</i>)	311
Kde sa odohrala známa bitka medzi kráľom Karolom I. a Omodejovcami? (<i>Ladislav Tajták</i>)	331
Autori	334

Obrazová príloha

Content

Introduction (*Ferdinand Uličný*) 7

King, Oligarchs and Church in the Kingdom of Hungary at the beginning of the 14th century

Development of the political relations in the Hungarian Kingdom, particularly in eastern Slovakia, in the first half of the 14th century (*Ferdinand Uličný*) 11

The Kingdom of Hungary at the beginning of the 14th century and the mission of the papal legate, cardinal Gentilis (*Miloš Marek*) 34

Amade family – devisers of the battle of Rozhanovce (*Dominik Blanár*) 53

Hungarian warfare and the battle of Rozhanovce

The main features of the warfare in the Hungarian Kingdom during the High Middle Ages (*Vladimír Segeš*) 69

The role of the expedition troops of Mathew Čák at Rozhanovce (*Ján Lukačka*) 91

Weaponry, equipment and military symbols of the troops fighting in the battle of Košice (Rozhanovce) on 15 June 1312 (*Vladimír Čepela*) 96

Defensive armour in the Hungarian Kingdom until the beginning of the 14th century (*Miroslav Huťka*) 119

Nobles – career of the winners

Did Philip Druget participate in the battle of Rozhanovce? (*Djura Hardi*) ... 143

Thomas from Szécsény and his merits in the battle of Rozhanovce (*Monika Skalská*) 155

Towns in Eastern Slovakia and Angevins

Adoption of Buda's privileges by Košice in 1347 (*Drahošlav Magdoško*) ... 169

Development of the relations between the king of Hungarian Kingdom and town of Prešov by the half of the 14th century (*Ferdinand Uličný, jr.*) 190

Bardejov during the reign of the Angevins (*Mária Fedorčáková*) 205

Legal and economic development of significant towns of Spiš in the era of Angevins (*Karin Fábrová*) 219

Impact of the battle of Rozhanovce on the towns of Spiš (*Anna Safanovičová*) 229

New influence – Art and Heraldry

The battle of Rozhanovce and its influence on the wall painting in the cathedral of Spišské Podhradie (<i>Ľuboslav Hromják</i>)	239
New epigraphic-paleographic findings on the activities of Italian masters from Anjou artistic circle in Eastern Slovakia (<i>Miroslav Čovan</i>)	252
Hungarian Angevins in the light of coat-of-arms and seals. The influence of foreign elements on the development of Hungarian heraldry (<i>Adrián Džugan</i>)	260
The Hungarian Kingdom's coat-of-arms in the heraldry of René d'Anjou (<i>Éva Gyulaí</i>)	273

Memorability of the Era

Hungarian charters' narrations from the 14th century describing battles. To the question of their credibility (<i>Szilárd Süttő</i>)	283
Platform of the Košice castle in the historic Abauj – Turňa county (<i>Ladislav Župčán</i>)	292
Strigonium archbishop's noblemen at the turn of the 13th and 14th centuries (<i>František Oslanský</i>)	311
Where was fought the famous battle between the king Charles I. and family of (Amade) Aba? (<i>Ladislav Tajták</i>)	331
Authors	334

Illustrations

Úvod

Dňa 15. júna tohto roku uplynulo 700 rokov od pamätihodnej bitky pri Rozhanovciach. Šťastne v nej zvíťazilo vojsko uhorského kráľa Karola I., ktorý porazil Omodejovcov, svojich politických odporcov. V krvavej bitke padlo mnoho mužov na oboch stranách. Po víťazstve sa Karol I. stal suverénnym panovníkom aj v severovýchodnej časti Uhorska, teda na východnom Slovensku. Dôsledkom boli tiež konfiškácie územných majetkov Omodejovcov ako aj ich politických i vojenských prívržencov, ale najmä úplný krach ich politických zámerov. Na druhej strane kráľ odmenil svojich verných z rodu Druget. Keďže aj košickí mešťania podporovali panovníka, takisto im sa všeobecne zlepšili podmienky spoločenského života.

Už v zime 2010 / 2011 vznikla v súvislosti s blížiacim sa okrúhlym výročím bitky pri Rozhanovciach iniciatíva Kultúrneho centra Abova (riaditeľka Mgr. Renáta Kočišová, PhD.) a Katedry histórie FF UPJŠ (vedúci prof. PaedDr. Štefan Šutaj, DrSc.) usporiadať príležitostnú vedeckú konferenciu o jubilujúcej bitke. Na jej príprave sa taktiež rozličným spôsobom a mierou podieľal Historický ústav SAV a Slovenská historická spoločnosť pri SAV – Sekcia pre dejiny miest.

Konferencia na tému „Bitka pri Rozhanovciach v kontexte slovenských a uhorských dejín“ sa konala v dňoch 22. – 23. marca 2012 v Historickej sále Rektorátu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Jej vedeckým garantom bol historik prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc. S príspevkami vystúpilo vyše dvadsať účastníkov, starších ale najmä mladších historikov zo Slovenska, Maďarska a Srbska. Prednášatelia tematicky osvetlili takmer všetky okolnosti, ktoré predchádzali bitke, objasnili jej priebeh, ale predovšetkým mnohostranné dôsledky v spoločenskom živote mešťanov a šľachty na východnom Slovensku.

Táto kniha obsahuje účelovo pre tlač usporiadané príspevky prednášateľov na uvedenej konferencii. Poskytuje overené doterajšie poznatky, ale hlavne nové informácie a názory o vývoji politických, vojenských, ekonomických, umeleckých, teda všeobecne spoločenských udalostiach, osobnostiach a okolnostiach v prvej polovici 14. storočia predovšetkým na východnom Slovensku, ktoré priamo či nepriamo s touto bitkou súviseli. Predkladaná kniha tematicky a štruktúrne takmer spĺňa požiadavky vedeckej monografie vo vednom odbore slovenské dejiny. Jej žánrová príslušnosť spôsobuje, že bude užitočným súborom poznatkov aj názorov pre profesionálnych historikov stredovekárov, študentov slovenských dejín, ako aj pre záujemcov o slovenské dejiny v širšej verejnosti. Autori dúfajú, že určité časti knihy podnietia historikov i ďalších záujemcov k novým výskumom, úvahám, otázkam aj poznatkom v mnohých častiach dejín Slovenska, najmä však východného Slovenska v 14. storočí a v stredoveku vôbec.

Organizátori konferencie, jej účastníci a autori príspevkov sú povďační za priazeň i finančnú podporu inštitúcií, vďaka ktorým bola táto kniha vytlačená. Sú to: Terra Incognita (program Košického samosprávneho kraja), Nadácia Univerzity Pavla Jozefa Šafárika a Slovenská historická spoločnosť pri SAV.

Cteným čitateľom želáme dobré zdravie a pohodu pri čítaní tejto knihy.

Máj 2012

prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.